

CRITERIILE DE ADERARE LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Orice stat european care dorește să adere la Uniunea Europeană (UE) trebuie să **respecte valorile comune ale UE** definite la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE): respectarea demnității umane, a libertății, democrației, egalității, statului de drept, drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. În plus, acestea se angajează să respecte valorile UE în cadrul Uniunii Europene și în relația cu țările terțe.

Pașii de aderare la UE sunt prevăzuți la articolul 49 din TUE. Inițial, statul care dorește să adere la UE adresează cererea sa de aderare Consiliului. Parlamentul European și parlamentele naționale sunt informate cu privire la această cerere. Consiliul consultă apoi Comisia și solicită aprobarea Parlamentului European, care se pronunță cu majoritatea membrilor care îl compun. În cazul unui aviz favorabil, Consiliul se pronunță în unanimitate cu privire la cererea de aderare.

Condițiile de aderare și adaptările impuse de aceasta tratatelor și instituțiilor fac obiectul unui acord între statele membre și statul solicitant. Acest acord (sau tratat de aderare) se supune ratificării de către toate statele contractante.

Procesul de aderare

Orice cerere de aderare face obiectul unui aviz al Comisiei și al unei decizii a Consiliului, care îi atribuie țării solicitante **statutul de țară candidată**. Acest statut nu înseamnă neapărat inițierea imediată a negocierilor în vederea aderării. Țara candidată trebuie, mai întâi, să îndeplinească o serie de condiții.

Aceasta trebuie să îndeplinească **criteriile de eligibilitate** definite de Consiliul European de la Copenhaga din 1993 și completate de Consiliul European de la Madrid din 1995. Acestea sunt:

- criterii politice: instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului, precum și respectarea și protecția minorităților;

- criteriile economice: o economie de piață funcțională, precum și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul UE;
- capacitatea de a-și asuma obligațiile de stat membru care decurg din dreptul și politicile UE (sau [acquis-ul comunitar](#)), inclusiv adeziunea la obiectivele uniunii politice, economice și monetare.

De asemenea, țara candidată trebuie să dispună de condițiile necesare pentru integrarea sa, prin adaptarea structurilor sale administrative.

Țările din Balcanii de Vest trebuie să obțină rezultate satisfăcătoare în cadrul [procesului de stabilizare și de asociere](#) (în special, în domeniul comerțului) înainte ca UE să poată examina eventualele lor cereri de aderare.

Capacitatea de absorbție a UE (sau [capacitatea de integrare](#)) reprezintă un alt element fundamental. UE trebuie să fie în măsură să accepte noi membri, în paralel cu consolidarea integrării și garantarea funcționării instituțiilor și politicilor sale. La rândul lor, noile state membre trebuie să fie bine pregătite pentru a-și asuma statutul de stat membru. De asemenea, extinderea trebuie să beneficieze de sprijinul opiniei publice în statele membre și în țările candidate.

Dacă o țară candidată îndeplinește aceste criterii, **negocierile de aderare** pot fi lansate. Consiliul European decide cu privire la oportunitatea deschiderii negocierilor, pe baza avizului Comisiei.

Negocierile de aderare reprezintă fundamentul procesului de aderare. Acestea se referă la adoptarea, implementarea și aplicarea acquis-ului comunitar de către țările candidate. Obiectivul negocierilor este de a sprijini țările candidate să se pregătească pentru asumarea obligațiilor de state membre după momentul aderării. Negocierile se bazează pe meritele proprii ale fiecărei țări candidate și se desfășoară în mod individual; gradul de pregătire pentru aderare poate varia de la o țară candidată la alta.

Derularea **negocierilor de aderare** are loc într-un cadru de negociere stabilit de Consiliu, la propunerea Comisiei. Acesta oferă o perspectivă a negocierilor care trebuie derulate și ține seama de situația și caracteristicile fiecărei țări candidate. Cadrul de negociere se referă la:

- principiile și procedurile negocierii;
- punctele susceptibile de a fi negociate, cum ar fi aspectele financiare, derogările temporare sau măsurile de salvagardare în domenii specifice ale acquis-ului (de exemplu, libera circulație a persoanelor, politicile structurale sau agricultura);
- reformele politice și economice;
- rezultatul negocierilor, care rămâne deschis;
- obiectivul negocierilor, care este aderarea.

Negocierile privesc adoptarea acquis-ului comunitar. Acestea debutează cu o **fază pregătitoare** sau examinarea analitică a acquis-ului („[screening](#)”), efectuată de Comisie. Scopul screeningului este de a evalua gradul de pregătire a țării candidate, familiarizarea acesteia cu acquis-ul și identificarea capitolelor care urmează să fie deschise pe baza criteriilor de referință („[benchmarks](#)”). Aceste criterii de referință se referă la etapele pregătitoare esențiale pentru viitoarea aliniere și respectarea obligațiilor contractuale în temeiul acordurilor de asociere conexe acquis-ului. Consiliul decide în unanimitate eventualele criterii de referință sau deschiderea unui capitol de negociere pe baza recomandărilor Comisiei.

Negocierile au loc în cadrul conferințelor interguvernamentale bilaterale care reunesc statele membre ale UE și țara candidată.

Negocierile aferente unui anumit capitol se închid atunci când țara candidată îndeplinește criteriile de referință („[benchmarks](#)”) definite în acest sens (de exemplu, măsuri legislative, instanțe administrative sau judiciare, componente ale acquis-ului puse efectiv în aplicare, o economie de piață funcțională pentru capitolele economice). Țara candidată trebuie, de asemenea, să accepte **proiectul de poziție comună** a UE elaborat de Comisie și adoptat în unanimitate de Consiliu. Totuși, capitolele închise pot fi redeschise dacă țara candidată nu mai îndeplinește condițiile cerute.

Negocierile de aderare pot fi suspendate în cazul unor încălcări grave și persistente ale principiilor pe care se fondează UE. În această situație, Comisia poate recomanda, din proprie inițiativă sau la solicitarea unei treimi din statele membre, suspendarea negocierilor și condițiile de reluare a acestora. Consiliul adoptă recomandarea cu majoritate calificată, după ce a ascultat punctul de vedere al țării candidate în cauză.

Odată ce s-au încheiat negocierile pentru toate capitolele, procesul de aderare ajunge la final. Aderarea poate fi lansată prin încheierea unui acord, **tratatul de aderare**, între statele membre și țara candidată. Consiliul decide în unanimitate încheierea procesului de aderare, în urma avizului Comisiei și a avizului conform al Parlamentului European. Tratatul de aderare se referă la:

- rezultatul negocierilor de aderare, condițiile de aderare și măsurile de salvagardare sau tranzitorii pentru domeniile care necesită o mai mare aprofundare;
- adaptarea instituțiilor și a tratatelor, repartizarea voturilor în Consiliu și în Parlamentul European, numărul deputaților europeni, numărul membrilor Comitetului Regiunilor etc.;
- data aderării.

Tratatul de aderare este supus ratificării de către toate statele membre și de către viitorul stat membru. **Țara candidată devine țară aderentă** și continuă procesul de aderare, prin adaptarea domeniilor în care trebuie încă realizate progrese, sub supravegherea atentă a Comisiei.

Instrumente ale procesului de aderare

Se definește o **strategie de preaderare** pentru fiecare proces de aderare și pentru fiecare țară candidată în parte. Această strategie prevede instrumente (enumerare în continuare) menite să sprijine țările candidate în pregătirile lor.

Acordurile bilaterale încheiate între UE și fiecare țară candidată servesc drept cadru pentru dialog și negocieri. Este vorba, de exemplu, de acordul de asociere și de acordul privind uniunea vamală încheiate cu Turcia, precum și de acordurile de stabilizare și de asociere cu țările din Balcanii de Vest.

Dialogul politic și dialogul economic au loc între UE și fiecare țară candidată în scopul consolidării procesului de aderare. Rezultatele acestora sunt integrate în negocierile de aderare.

Parteneriatele de aderare formează un cadru individual pentru fiecare țară candidată. Acestea stabilesc detalii privind:

- prioritățile de reformă pe termen scurt și mediu, pe baza criteriilor de la Copenhaga;
- prioritățile de consolidare a instituțiilor și a infrastructurilor;
- cadrul de referință pentru asistența financiară asigurată din fonduri europene.

Programele naționale pentru adoptarea acquis-ului (PNAA) sunt prevăzute de parteneriatele de aderare și se stabilesc pentru fiecare țară candidată. Acestea prevăd un calendar pentru punerea în aplicare a priorităților definite de parteneriatul de aderare, precum și resursele umane și financiare alocate în acest sens.

Participarea la programele, agențiile și comitele UE este deschisă țărilor candidate. Țările candidate aduc o contribuție financiară în acest sens; asistența financiară pentru preaderare poate acoperi o parte a acestei finanțări. Cu toate acestea, țările candidate au doar un statut de observator în cadrul programelor la care participă și nu asistă la reuniunile comitetelor de monitorizare a programelor, decât atunci când acestea le privesc în mod direct (educație, formare, tineret, mediu, sănătate etc.). Participarea țărilor candidate în cadrul agențiilor variază de la o agenție la alta, mergând de la o participare parțială până la o participare integrală.

Monitorizarea Comisiei („monitoring”) începe de la momentul prezentării cererii de aderare și continuă până când țara candidată aderă efectiv la UE.

Această monitorizare face obiectul unor **rapoarte anuale** în care Comisia evaluează capacitatea țărilor candidate de a-și asuma obligațiile de stat membru. Rapoartele includ o evaluare detaliată a criteriilor de la Copenhaga, inclusiv o evaluare pentru fiecare capitol în parte referitoare la adoptarea și punerea în aplicare a acquis-ului.

Sub o formă mai periodică și în completarea evaluării sale anuale, Comisia a instituit o **procedură de monitorizare** a derulării negocierilor de aderare. Procedura se bazează pe cadrul de negociere și este menită să evalueze alinierea legislației țărilor candidate la acquis și punerea în aplicare a acestuia. Evaluarea este publicată în mod regulat în rapoartele de monitorizare.

Dialogul cu societatea civilă are ca obiectiv implicarea [societății civile](#) din UE și din țările candidate în procesul de aderare, cu scopul de a consolida înțelegerea și cunoașterea reciprocă.

Asistența financiară pentru preaderare sprijină:

- reformele instituțiilor și crearea infrastructurilor necesare pentru alinierea la acquis-ul comunitar și punerea în aplicare a acestuia;
- cooperarea regională și transfrontalieră;
- dezvoltarea regională;
- pregătirile pentru participarea la fondurile structurale ale UE.

Asistența pentru preaderare și procesul de preaderare sunt interdependente. De aceea, asistența trebuie adaptată în funcție de progresele realizate de țările candidate și de noile priorități identificate.

Pentru perioada 2007-2013, [Instrumentul de asistență pentru preaderare](#) (IPA) oferă asistență financiară pentru țările candidate, precum și pentru țările potențial candidate din Balcanii de Vest.

În plus, țările candidate pot beneficia de cofinanțare din partea instituțiilor financiare internaționale (IFI) cu care Comisia a semnat acorduri. Aceste acorduri permit nu doar consolidarea cooperării între instituții, ci și o mai bună canalizare a împrumuturilor și a fondurilor puse la dispoziția procesului de preaderare. Banca Europeană de Investiții (BEI) ([DE](#)) ([EN](#)) ([FR](#)), ca instituție financiară acreditată a UE, deține, de asemenea, un rol important în acest sens.

Context

UE a trecut prin cinci extinderi succesive, de la crearea sa în 1957. Compusă inițial din șase state membre la fondarea sa, aceasta numără, în prezent, douăzeci și șapte de state membre.

Extinderile din 2004 și 2007 au fost fără precedent, atât datorită numărului de țări care au aderat, cât și datorită provocărilor reprezentate de aderarea acestora. Situația politică și economică din majoritatea acestor țări necesita pregătiri mai temeinice. În plus, UE însăși trebuia să se pregătească pentru a le primi. De aceea, procesul de extindere a fost aprofundat.